# YASHIL IQTISODIYOT – BARQARORLIK SARI YO‘L

**Qaxxorova Mashhura Baxromovna**
**O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali**
**Iqtisod fakulteti 1-bosqich talabasi**

**Annotatsiya**

Ushbu maqolaga yashil iqtisodiyotning zarurligi, iqtisodiyotimizdagi o‘rni haqida eng asosiy ma’lumotlar keltirilgan.

**Kalit so‘zlar:** yashil iqtisodiyot, ekologik xavflar, global va mamlakat, resurs, siyosiy.

**Аннотация**

В этой статье представлена самая основная информация о необходимости зеленой экономики, ее роли в нашей экономике.

**Ключевые слова:** зеленая экономика, экологические риски, глобальные и страновые, ресурсные, политические.

**Annotation**

This article presents the most basic information about the need for a green economy, its role in our economy.

**Keywords:** green economy, environmental risks, global and country, resource, political.

Yashil iqtisodiyot - bu ekologik xavflarni va ekologik tanqislikni kamaytirishga qaratilgan va atrof-muhitni buzmasdan barqaror rivojlanishni maqsad qilgan iqtisodiyot. U ekologik iqtisodiyot bilan chambarchas bog‘liq, lekin ko‘proq siyosiy jihatdan qo‘llaniladigan yo‘nalishga ega. UNEP Yashil Iqtisodiyot hisobotida ta’kidlanishicha, „yashil bo‘lishi uchun iqtisodiyot nafaqat samarali, balki adolatli bo‘lishi kerak. Adolatlilik global va mamlakat darajasidagi tenglik o‘lchovlarini tan olishni, xususan, past uglerodli, resurslarni tejaydigan va ijtimoiy jihatdan qamrab oluvchi iqtisodiyotga adolatli o‘tishni ta’minlashni nazarda tutadi.

Yashil iqtisodiyot bir necha ustunliklarga ega. Birinchi navbatda, u iqlim o‘zgarishini kamaytirish, ekosistemalarni saqlab qolish va biologik xilma-xillikni himoya qilish orqali atrof-muhitga foyda keltiradi. Yer ostidan qazib olinuvchi yoqilg‘iga bo‘lgan qaramlikni kamaytirish va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini qabul qilish orqali, biz karbonat gazlari chiqindilarini kamaytirishimiz va ekologik xavfni minimallashtirishimiz mumkin. Masalan, 2020-yilda dunyo bo‘ylab qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish 29% ga oshdi, bu esa o‘z navbatida kelajak avlodlar uchun sog‘lomroq muhitni yaratadi.

Iqtisodiy nuqtai nazardan, yashil iqtisodiyotga o‘tish muhim afzalliklarni taqdim etadi. Uning innovatsiyani rag‘batlantirishi va barqaror texnologiyalar hamda amaliyotlarning rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashi yangi ish o‘rinlarini yaratilishida muhim ahamkiyat kasb etadi. Qayta tiklanuvchi energiya, ekologik toza qurilish va chiqindilarni boshqarish kabi yashil sohalar ish o‘rinlarini yaratish, iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirish va uzoq muddatli farovonlikka hissa qo‘shadi. 2020-yilda qayta tiklanuvchi energiya sektorida 11,5 million yangi ish o‘rni yaratilishi buning yaqqol misolidir.

Bundan tashqari, yashil iqtisodiyotga o‘tish resurslardan samarali foydalanish va bizneslar uchun xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi. Samarali texnologiyalarni joriy etish orqali barqaror ta‘minot zanjiri amaliyotlarini qabul qilish va resurslardan foydalanishni optimallashtirish operatsion xarajatlarni kamaytirishi mumkin. Ishlab chiqarishni kamaytirish, energiya iste‘molini optimallashtirish va aylanuvchi iqtisodiyot tamoyillarini qabul qilish orqali kompaniyalar sezilarli xarajat tejashga erishishlari mumkin. Misol uchun, energiya samaradorligini oshirish orqali kompaniyalar o‘rtacha 20% ga yaqin xarajatlarni kamaytirishi mumkin.

O‘zbekiston hukumati yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonini faol ravishda qo‘llab-quvvatlamoqda. 2019-yilda qabul qilingan "Yashil Iqtisodiyot" konsepsiyasi mamlakat iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu konsepsiyada energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish va tabiiy resurslardan samarali foydalanish nazarda tutilgan.

O‘zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya sohasida jadal rivojlanish kuzatilmoqda. 2021-yilga kelib, O‘zbekistonda 1,5 GW quvvatga ega quyosh elektr stansiyalari ishga tushdi va kelgusida bu ko‘rsatkichni 5 GW ga yetkazish rejalashtirilmoqda. Buning natijasida, yurtimizda 2030-yilgacha qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan olingan energiya ulushini 25% ga oshirishni maqsad qilinmoqda. Ushbu maqsadga erishish uchun davlat tomonidan $1 milliarddan ortiq investitsiyalar jalb qilingan. Xususan, viloyatimiz Jizzaxda amalga oshirilishi kutilayotgan ikkita asosiy loyiha e‘tiborga sazovar.

Birinchi loyiha — G‘allaorol tumanida quriladigan, metallurgiyaga ixtisoslashgan sanoat zonasi. U yerda 500 million dollarlik yettita loyiha amalga oshiriladi. Jumladan, armatura, po‘lat sharlar, quvurlar, avtomobil kuzovi va maxsus texnikalar ishlab chiqarish yo‘lga qo‘yiladi. Hududda bojxona ombori ham bo‘ladi. Jami 5 mingta ish o‘rni yaratiladi.

Ikkinchi loyiha — Xitoyning China Poly Group va China Electric kompaniyalari bilan hamkorlikda Forish tumanida quriladigan quyosh elektr stansiyasi. Qiymati 350 million dollar bo‘lgan, 500 MVt quvvatga ega stansiya yiliga 1,1 milliard kVt/soat yashil energiya ishlab chiqarish imkoniyatiga ega bo‘ladi, bu esa 450 ming xonadonning energiya ta‘minotini yaxshilaydi. Stansiyaning dastlabki 200 megavatt quvvati shu yil yakunida tarmoqqa ulanishi rejalashtirilgan.

Yashil iqtisodiyotga o‘tishning foydalari katta bo‘lsa-da, bog‘liq xavflarni tan olish va boshqarish muhimdir. Yashil iqtisodiyotga o‘tayotgan kompaniyalar uchun ba‘zi xavflar mavjud, masalan, barqaror texnologiyalarni qabul qilish uchun yuqori dastlabki xarajatlar, xodimlarni qayta o‘qitish yoki mavjud infratuzilmani yangilash. Bu dastlabki to‘siqlarni engish uchun ehtiyotkorlik bilan rejalashtirish, strategik qarorlar qabul qilish va moliyaviy investitsiyalar talab etiladi. Shuningdek, yashil iqtisodiyotga o‘tish uzoq muddatli yechim bo‘lgani uchun, barqaror siyosatlar va investitsiyalar ko‘pincha foydali daromadlarni keltirish uchun vaqt talab etishini tan olish muhimdir. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya infratuzilmasini rivojlantirish. Shamol elektr stansiyalarini, quyosh energiya stansiyalarini va gidroelektr stansiyalarini qurish katta dastlabki investitsiyalar va rejalashtirishni talab qiladi. Biroq, vaqt o‘tishi bilan, bu loyihalar ishga tushganda va toza energiya ishlab chiqarishni boshlaganda, ular moliyaviy jihatdan samarali bo‘lib, katta investitsiya qaytarishlari mumkin.

Xulosa qilib aytganda, yashil iqtisodiyotga o‘tish, nafaqat atrof-muhitni himoya qilish, balki iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirish va ijtimoiy adolatni ta‘minlash uchun ham muhimdir. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni davom etmoqda va davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanmoqda. Kelajakda, yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish va davlatlararo hamkorlikni kuchaytirishga hissa qo‘shadi. Bu yo‘nalishdagi muvaffaqiyatlar, ayniqsa, yangi ish o‘rinlari va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashga hissa qo‘shishi mumkin. Shuning uchun, barcha davlatlar va kompaniyalar yashil iqtisodiyotga o‘tishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishi va amalga oshirishi zarur.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:**

1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktyabrdagi PQ–4477-sonli “2019–2030-yillar davrida O‘zbekiston Respublikasining “Yashil” iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” qarori

2.M.Bekmirzayev. O‘zbekistonning “Yashil iqtisodiy strategiyasi” va uni amalga oshirishning asosiy yo‘nalishlari. “Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnali. 2023 yil, 10-son. 147–149 betlar.

3.Green Growth, Smart Growth- A new Approach to Economics, Environment&Innovation, 29. August 2016.

4.Gulmira, U. (2023). Theoretical basis of management of the financial stability of the banking system. *International Journal of Advance Scientific Research*, *3*(05), 126-130.

5.Gulmira, U. (2023). The need to attract foreign investments to the national economy on a large scale. *Academia Science Repository*, *4*(5), 314-319.

6.Darvishaliyevna, N. D. (2023). Innovatsion rivojlanish sharoitida sanoat korxonalarining

iqtisodiy salohiyatini boshqarish. Boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali, 3(1), 62-66.

7.Мелибоева, М., & Мелибоев, А. (2024). Развитие управления экономической компетентностью промышленных предприятий в регионах. Журнал универсальных научных исследований, 2(4), 418-425.

8.Sh, U. G., & Khurmatov, B. (2024). Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligining nazariy asoslari. *Экономика и социум*, (3-2 (118)), 401-404.

9. Nadirova-Kazan, H. (2023, November). EXPLORING THE CONTENT OF MEDIA LITERACY: A COMPREHENSIVE REVIEW. In International Scientific and Current Research Conferences (pp. 107-110).